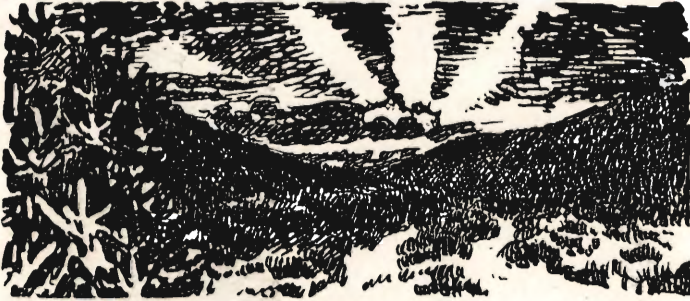


HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT



Nr. 9

15. Juli

67. Aarg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1946

*Fyns Kul-
indkøbsforening*

A. m. b. A.

**Kul og Koks
Import**

Odense – Assens –
Æreskøbing – Kerteminde

Andelsbanken

A. m. b. A.
København

Andelskapital og Reserver

25,3 Millioner

25 Afdelinger

54 Kontorsteder



Aktieselskabet

Brødrene Brincker
Greisdal Hammerværk pr. Vejle
Grundlagt 1867

Specialitet: **Tørvegøbe, Tørvespader, Drænværktøj, Lyngleer.**
Alle Slags Gøbe, Forke, Spader, Rødhakker, Høstleer
og Haveredskaber leveres med fuld Garanti.

NU ER VI PARAT

til at yde en vældig Indsats
for vort Lands Genopbygning.

Naar De skal anvende Træfiberplader
samt Træbetonplader

Husk da at forlange

Danatex Træfiberplader

og

Troldtekt Træbetonplader

saa faar De de **bedste** og tilmed
de **billigste** Plader, der er
fremme paa Markedet

Og saa er det helt igennem

Danske Produkter

Enhver Tømmerhandler fører Lager af disse Produkter

A/s **Troldhede Pladeindustri.**

Aarhus - Tlf. 820.

Troldhede Tlf. 10.

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ølgod

Telefon 58

RØDE DRÆNRØR

føres altid paa Lager fra 2" til 8". — Tilbud til Tjeneste.

**A/S Gammelgaard Teglværk,
Skive.**

Telefon 187.

Petersværk Betonvare-Industri.

Nørresundby. — Tlf. 1055 (2 Lin.)

Alt i Betonvarer efter D. S. 400.

Renseanlægget „Ringtanken“ (Dansk Patent Nr. 59820).

Ægte Fremstillingsmetoder af højeste Standard.

**RØDE DRÆNRØR
TAGSTEN
MURSTEN
=**

**Kählers Teglværk
KORSØR**

Bjerringbro Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Telf. 111, Bjerringbro

Alle \triangle -mærkede Rør
Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort Lager

Altid leveringsdygtig

RESENBRO CEMENTSTØBERI

v/ Ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima Betonrør efter dansk
Ingeniørforenings Normer
Mrk. \triangle i alle gangbare Di-
mensioner fra 10—60 cm saa-
vel med som uden Muft. —
FORLANG TILBUD

Røde Drænrør

indtil 16" Diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup
Telefon 67 Ulstrup

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

Normrør

med Garantimærket \triangle
Imprægnering
Brøndrør

Nivaagaards Teglværk

Telf. Nivaa Nr. 9 Nivaa St.

Drænrør i alle Dimensioner
fra 2" til 15". — **Lerrør** med
og uden Muft fra 6" til 15"

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

PRIMA, RØDE DRÆNRØR

i Størrelse fra 2 til 15 Tommer.

Indhent Tilbud.

Tlf. Højslev 3.

Røde — 2" — 12" — Drænrør.

Forlang Tilbud.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Rosenørnsallé 18. — København V. — Central 282.

Kroghsgades Cementstøberi

v/ J. C. HALVORSEN
& SØNNER.

Kontor: Dannebrogsgade 22,
Aarhus.
Tlf. 5019—5020.

Ny Fabrik i Vejlbj.

Tlf. Riisskov 9319.

Alt i Betonvarer D. S. 400.

HORNBÆK Cementvare- og Mørtelfabrik

Marius Ødum

Telef. 400 Randers

Kun \triangle -mærkede Varer
føres. - Største Lager.
Bedste Kvalitet. - For-
lang Tilbud.

Stenvad Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede Rør føres
Altid leveringsdygtig

Midtjyske Teglværkers Salgskontor

Telefon Skive 1030

S. m. b. A.

Telefon Viborg 1330

Alle Størrelser i Drænrør leveres



STATSANSTALTEN

FOR

LIVSFORSIKRING

HOVEDKONTOR: HAVNEGADE 23
KØBENHAVN K

REPRÆSENTANTER OVERALT
I DANMARK

PENSIONS-FORSIKRINGER
LIVSFORSIKRINGER
LIVRENTER



Brug **RANDERS**
 **REB**

*Teglværkernes
Salgskontor*

ESBJERG

Telf. 265-546

DRÆNRØR

2"-15"

MURSTEN

TAGSTEN

L. KRISTENSEN

REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1A
KØBENHAVN K.

Hotel Herning.

Telf. 21-41.

Byens første Hotel.

Herning Hede- & Diskontobank.

10-12 $\frac{1}{2}$, 2 $\frac{1}{2}$ -5.
Telefon 5, 273 og 720.

Det eneste rigtige **BRUG**

Den landskendte Høstmaskinknivskærper

„Hurtig Karl“

og De har altid skarpe Høstknive
og andre Redskaber

Een Mands Betjening og paa faa Minutter
skarpe som Barberblade

Pris Kr. 30,- komplet, frit leveret overalt.

Pris Kr. 17,- Karborandumstenen alene.

Forlang den hos Deres Forhandler.

Bruges nu i over 35000 danske Landbrug.

„Hurtig-Karl“

Halmtorvet 6 - Kbh. V.

Tlf. C. 3154-3174

Vort Motto: Fuld Tilfredshed eller Pengene tilbage.

AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF.

Aarsberetning 1945—46.

*Paa Aarsmødet den 18. Juni i Frederikshavn afgav
Direktør Niels Basse følgende Beretning, hvis sidste
Del vi bringer nedenfor:*

Dræningsarbejder.

Dræningsarbejderne, der saa godt som udelukkende gennemføres i Henhold til Grundforbedringsloven, har i en lang Aarrække været overordentlig omfattende og stærkt stigende for hvert Aar, der er gaaet, og det er, som tidligere nævnt, gennem denne Virksomhed, at Hedeselskabet har gjort sin største Indsats for øget Beskæftigelse og Produktion. Det er glædeligt at kunne meddele, at disse Arbejder ogsaa i 1945 har været af et meget betydeligt Omfang. Disse Arbejder er jo direkte og hurtigt udbyttegivende.

De i Aarets Løb fuldførte Arbejder har været af et tilsvarende Omfang, som forrige Aar, medens de projekterede Dræningsarbejder og de indgaaede nye Anmodninger om saadanne Arbejders Iværksættelse fremdeles har været stigende, saaledes som det vil fremgaa af de efterfølgende talmæssige Oversigter.

Af Dræningsarbejder og andre Grundforbedringsarbejder, der gennemføres i Henhold til Grundforbedringsloven, har Hedeselskabet i 1945 fuldført ca. 4 200 Arbejder omfattende ca. 16 000 ha til en samlet Bekostning af ca. 14 Millioner Kr.

Paa Dræningsomraadet og paa Afvandings- og Kultiveringsomraadet i det hele taget er Opgaverne mangfoldige. Vi vil antagelig en Menneskealder endnu kunne fortsætte de senere Aars omfattende Arbejde. Foruden store sammenhængende Omraader, der trænger til Afvanding og Kultivering, ligger der omkring i de dyrkede Marker en Mængde vandfyldte Huller og Lavninger, der i høj Grad virker generende for Driften af de omgivende Arealer og ofte medfører, at store Arealer besaas alt for sent. Vi maa ogsaa have disse Arealer bragt i Kultur, selv om det ofte er forholdsvis kostbart. Vi bør have i Erindring, at det fra det virkelige Liv er en Kendsgerning, at den Landmand, som vedbliver at forbedre sin Ejendom, som faar hver Stump Jord med, selv om dens Tilkultivering maaske ikke synes at svare Rente efter Øjeblikkets Udregninger, som oftest ender som en velstaaende Mand, medens den, der stadig viger tilbage for den maksimale Produktions Besværligheder og Bekostning, ender modsat.

Omkostningerne ved Dræning er gennem de senere Aar steget betydeligt. Udviklingen har været følgende beregnet som Gennemsnitsudgift for de af Hedeselskabet udførte Dræningsarbejder:

Dræningsudgift pr. ha:	1936	450 Kr.
	1937	450 »
	1938	440 »
	1939	470 »
	1940	500 »
	1941	650 »
	1942	700 »
	1943	780 »
	1944	790 »
	1945	910 »
Projekterede Arbejder 1. Kvartal	1946	1110 »

Selv om Dræning endnu er rentabel, maa det dog anføres, at Omkostningerne ved Dræning er steget stærkere, end Landbrugets Indtjeningsmuligheder, og da Landbrugspriserne fremefter ligger usikkert, vil de nuværende Dræningsomkostninger utvivlsomt hurtigt medføre en beklagelig Nedgang i Dræningsarbejdet. Til Trods for de betydelige Omkostninger hævdes det, at Dræningsarbejder hører til de daarlige betalte Arbejder. Hedeselskabet betragter det ikke som sin Opgave at blande sig i de Prisaftaler, der træffes mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, men under Hensyn til, at det er af overordentlig stor samfundsmæssig Betydning, at Dræningsarbejderne holdes i Gang i størst muligt Omfang, ønsker vi til dette Spørgsmaals Vurdering at give den Oplysning, at øvede Dræningsarbejdere — ifølge de Tusinder af Ugelister, der i Forbindelse med Opgørelser af Udgifter ved Udførelse af Dræningsarbejder passerer Hedeselskabet — normalt opnaar

en god Arbejdsfortjeneste, som de sikkert ogsaa selv finder rimelig for det haarde Arbejde, der her er Tale om. Hvis Akkordpriserne skal fastsættes efter, at ogsaa uøvede Dræningsarbejdere kan opnaa en tilfredsstillende Fortjeneste, vil Dræningsarbejdet gaa i Staa.

Talmæssige Oversigter

vedrørende Arbejdets Omfang og Fordeling m. m. indenfor Kulturteknisk Afdeling og Mose- og Engafdelingen.

Det vil af de efterfølgende talmæssige Oversigter fremgaa, at Hedeselskabet i 1945 har arbejdet med Grundforbedrings- og Landvindingsarbejder, der var færdigprojekteret eller under Udførelse omfattende ca. 13 500 Arbejder med et interesseret Areal paa ca. 144 000 ha og en Bekostning af 164 Mill. Kr., og deraf er 4500 Arbejder omfattende 22 600 ha med en Bekostning paa 19 Mill. Kr. i Aarets Løb fuldførte.

Arbejdet fordeler sig iøvrigt saaledes mellem Afdelingerne:

Kulturteknisk Afdeling. Arbejdsaaet 1945 har haft ganske samme Karakter som de forudgaaende Aar, idet Landvindingsarbejderne har beslaglagt største Delen af Afdelingens Arbejdskraft.

Omfanget af Afdelingens Arbejde kan belyses af nedenstaaende Sammenligning mellem de sidste 5 Aar. I dette Tidsrum har Antallet af arbejdende Sager været

i 1941	1194 Sager	
i 1942	1211 »	
i 1943	1361 »	
i 1944	1742 »	og
i 1945	1699 »	

og opsummerer man Størstedelen af interesseret Areal og Bekostning for 1. fuldførte Sager, 2. Sager under Udførelse, 3. Sager for Landvindingsudvalg eller Kommission og 4. færdigprojekterede Sager, der har været arbejdet med i Aarets Løb, faar man følgende Sammenligning:

1941	29 200 ha	26 339 541 Kr.
1942	47 969 »	47 565 365 »
1943	64 438 »	71 935 543 »
1944	69 600 »	87 932 284 »
1945	67 323 »	87 780 078 »

Arbejdets Omfang synes herefter at have naaet et foreløbigt Maksimum i 1944; men Arbejdet i 1945 har dog været af samme Størrelsesorden som i 1944.

En Opgørelse af Landvindingsarbejder ved Aarsskiftet viser, at de af Afdelingen projekterede Arbejder var ca. 225 Arbejder med et interesseret Areal paa ca. 34 060 ha og en Bekostning paa ca. 37.1 Mill. Kr. enten afslut-

tede, under Udførelse eller indstillet til Landbrugsministerens Godkendelse. Paa samme Tidspunkt var der af Landvindingsudvalget til Godkendelse ialt



Fra Jerup Hede. I Forgrunden nykultiveret Jord, til højre og bagved de oprindelige Rimmer og Dopper.

indstillet Arbejder med et samlet interesseret Areal paa ca. 63 000 ha til en samlet Bekostning paa ca. 64,2 Mill. Kr. saaledes fordelt

Hedeselskabets kulturtekniske Afdeling.. . . .	ca. 34 060 ha	37,1 Mill. Kr.
» Mose- og Engafdeling.. . . .	» 8 370 »	11,2 » »
Andre	» 20 570 »	15,9 » »
<hr/>		
Ialt ca. 63 000 ha		64,2 Mill. Kr.

Med Bekostningen som Maalestok har Hedeselskabet herefter projekteret og videreført 75 % af de hidtil gennemførte Landvindingsarbejder fordelt med 17 % paa Mose- og Engafdelingen og 58 % paa Kulturteknisk Afdeling. Ved Udgangen af 1944 var den tilsvarende Fordeling ganske den samme.

I 1945 har Arbejdet iøvrigt færet fordelt saaledes:

304 Arbejder er afsluttet med en Bekostning paa 4 626 023 Kr. og omfattende et Areal paa ca. 4508 ha.

Under Udførelse var ved Aarets Udgang 374 Arbejder med en Overslagssum paa ca. 33 999 400 Kr. og et interesseret Areal paa ca. 36 827 ha.

I Aarets Løb har ialt 68 Sager været indbragt for Landvindingsudvalget eller Vandløbsretterne. Heraf er 5 Sager med et interesseret Areal paa ca. 348 ha og med en Overslagssum paa 1 042 000 Kr. henlagt i Aarets Løb, me-

dens 63 Sager med et interesseret Areal paa ca. 12088 ha og med en Overslagssum paa 24 485 900 Kr. var løbende for de nævnte Institutioner ved Aarets Udgang.

Af udarbejdede Projekter har der været arbejdet med 466 Sager, hvoraf 405 Sager var løbende ved Aarets Udgang, medens 61 Sager med et interesseret Areal paa ca. 805 ha og med en Overslagssum paa 841 725 Kr. blev henlagt i Aarets Løb. Af de 405 Sager er Projekterne til de 24 Sager med et interesseret Areal paa ca. 6309 ha og med en Overslagssum paa 10 959 000 Kr. udarbejdet tidligere, medens 368 Projekter med et interesseret Areal paa 4988 ha og med en Overslagssum paa 7 807 890 Kr. samt 13 Skitseprojekter med et interesseret Areal paa ca. 1450 ha og med en Overslagssum paa 4 018 100 Kr. er udarbejdet i Aarets Løb.

Der er endvidere i Aarets Løb arbejdet med 13 Sager, der blev henlagt, inden der blev udarbejdet Projekt, og ved Aarets Udgang var 227 Sager under Projektering, medens 144 Sager var indgaaet, men ikke forundersøgt.

Endelig er der arbejdet med 103 Sager af forskellig Art, hvor Arbejdets Omfang har været varierende.

Af omstaaende Oversigter vil det fremgaa, i hvilket Forhold Arbejdet i 1945 har staaet til Arbejdet i de foregaaende Aar.

1. Arbejdende Sager.

	1920-24 gen.	1925-29 gen.	1930-34 gen.	1935-39 gen.	1940-44 gen.	1945
Ialt.....	259	326	400	904	1244	1699

2. Afsluttede Sager.

Aar	Antal	Interesseret ha	Antal	Bekostning Kr.
1920—24 gen.....	42	5 466		1 036 685
1925—29 gen.....	74	5 636		1 384 538
1930—34 gen.....	85	4 871		645 302
1935—39 gen.....	263	4 936		1 322 156
1940—44 gen.....	229	3 667		2 056 171
1945	304	4 508		4 626 023

4. Løbende for Kommission, Landvingsudvalg, eller Vandsyn.

3. Under Udførelse.

Aar	Antal	Interesse- ret Areal ha	Overslag Kr.	Antal	Interesse- ret Areal ha	Overslag Kr.
1920—24 gen.....	47	9 876	1 679 262	25	5 569	1 837 039
1925—29 gen.....	48	4 646	1 586 259	31	11 249	2 249 050
1930—34 gen.....	41	6 046	1 102 348	31	8 085	1 533 669
1935—39 gen.....	87	5 999	1 783 435	33	6 715	5 240 714
1940—44 gen.....	193	21 653	16 356 489	62	10 728	13 505 128
1945	374	36 827	33 999 380	68	12 436	25 527 900

5a. Projekt udarbejdet. 5b. Skitseprojekt.
6. Under Projektering. 7. Indgaaet, men ikke forundersøgt.
8. Sager af forskellig Art.
9. Henlagte Sager, hvortil Projekt ikke blev udarbejdet.

Aar	5a			5b			6	7	8	9
	Antal	Inter- esseret Areal ha	Overslag Kr.	Antal	Inter- esseret Areal ha	Overslag Kr.				
1920—24gen.	45	7 197	—	—	—	—	26	12	61	
1925—29gen.	58	5 119	—	—	—	—	19	11	87	
1930—34gen.	97	4 421	694 251	2	2 186	112 340	52	17	94	
1935—39gen.	189	4 782	3 560 900	2	526	468 650	77	100	136	
1940—44gen.	216	8 925	12 443 791	6	950	2 020 460	151	241	122	21
1945	453	12 102	19 608 615	13	1 450	4 018 160	227	144	103	13

Vedrørende de hydrometriske Undersøgelser skal meddeles følgende Tal:

Der blev i Aarets Løb foretaget ialt 194 Vandføringsmaalinger ved 58 Stationer og aflagt 64 Tilsynsbesøg ved 28 af de Stationer, hvor der kun registreres Vandstand.

Endvidere er der i 1945 afprøvet 38 Pumpeanlæg med ialt 59 Pumper.

Der er modtaget og besvaret 17 Forespørgsler vedrørende Afstrømningsforhold til Brug ved Projektering af Kloakanlæg, Afvandingsarbejder, Vandkraftanlæg m. v., ligesom der yderligere er afgivet 7 Erklæringer af forskellig Art.

Mose- og Engafdelingen. Under Mose- og Engafdelingen er der som de foregaaende Aar planlagt og gennemført den langt overvejende Del af de Grundforbedringsarbejder, der fuldføres her i Landet, men ogsaa Landvindingsarbejderne har lagt megen Beslag paa Afdelingens Arbejdskraft. Selv om der er en Nedgang i de fuldførte Sagers Areal paa Grund af svigtende Arbejdskraft m. m. blev Aaret 1945 dog et nyt Rekordaar for Afdelingens samlede Arbejdsindsats.

De arbejdende Sager i de sidste 5 Aar har været følgende:

1941	9 522 Sager
1942	11 912 »
1943	13 932 »
1944	14 716 »
1945	17 603 »

Da der i 1940 var 6282 løbende Sager, har der siden været en Stigning til omtrent det 3-dobbelte.

Med Hensyn til de fuldførte Sager har Arealet og Bekostningen for de sidste 5 Aar været følgende:

1941	3034 Sager	14 810 ha	ca. 8 600 000 Kr.
1942	3715 »	18 500 »	» 11 500 000 »
1943	5199 »	22 291 »	» 16 100 000 »
1944	4585 »	20 622 »	» 14 300 000 »
1945	4227 »	18 117 »	» 14 700 000 »



Fordson MAJOR med den nye „ELITE“ TRAKTOR PLOV

Den nye, forbedrede Fordson Major Traktor opnaar en meget høj Virkningsgrad — ikke mindre end 19,6 HK — i Trækkrogen, hvilket er 20 pCt. mere end den hidtil kendte Fordson Traktor. Nu er der kommet en anden Nyhed: Den nye Traktorplow „Elite“, der ligesom Fordson Major Traktoren fremstilles af Fordfabriken i Dagenham, England. Den kan leveres to- eller trefuret, og den har en Række mekaniske Finesser, som gør den til den ideelle Traktorplow.

Lad den nærmeste Fordson Forhandler give Dem alle Oplysninger om saavel Traktorplowen „Elite“ som om Fordson Major Traktoren.

FORD MOTOR COMPANY A/S KØBENHAVN SV.

LEVERANDØRER TIL DE SAMV. PLANTNINGS-
FORENINGER OG HEDESELSKABET



SKOVFRØKONTORET

JOHANNES RAFFN & SØN NORMASVEJ 21 · KØBENHAVN-VALBY · TELF. VALBY 2

Leverer alle Arter Skovfrø efter forudgaaende Undersøgelse
ved Statsfrøkontrollen i København samt med nøje Angivelse
af Proveniensen. — Prisliste sendes paa Forlangende.



Brostrøms Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle
Planter for Have,
Mark og Skov —

*Haardføre og veldrevne
Arter for ethvert Formaal*

Forlang Tilbud
Vi garanterer Kvaliteten

A/s Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telf. 94 Skive

Frøavl Frøhandel

Hulkjærhus Planteskole

Rødkjærbro
Telefon Ans 25

Planter til
Skove
Læhegn
Haver

PALUDANS PLANTESKOLE

— KLARSKOV —
130 Tdr. Land.

Skovplanter,
Hæk- og Hegnsplanter,
Allétræer,
10 Millioner Prikleplanter.

orlang Prisliste.

TELEFON KLARSKOV NR. 9.

Frøavlscenret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 353
Frøavl og Frøhandel

Randers Planteskole

v. Petri Petersen
Telefon 423

Alt i haardføre
og veludviklede Planter
til Have, Mark og Skov

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)
— Grundlagt 1887 —

KOLDING
Telefon 43

SOPHUS BERENDSEN A/S

V. Farimagsgade 41 · København V.
Kannikkegade 18 · Aarhus

Alt Entreprenørmateriale

Leverandør til Hedeselskabet

Stryg elektrisk

Spejlborgs Planteskole

Brønderslev
Telefon 382

Skov-,

Læ- og
Hækplanter

Trifoliums Frø

giver stor Høst.

For at anskueliggøre Omfanget af de Landvindingsarbejder, som gennemføres under Mose- og Engafdelingens Ledelse, skal der anføres nedenstaaende Tabel:

	31/12 1942	31/12 1943	31/12 1944	31/12 1945
Arbejder indstillet af Statens Landvindings- udvalg..	25,6 Mill. Kr.	44,7 Mill. Kr.	56,3 Mill. Kr.	64,2 Mill. Kr.
Heraf projekteret af Mose- og Engafde- lingen..	4,3 Mill. Kr.	6,2 Mill. Kr.	9,5 Mill. Kr.	11,2 Mill. Kr.

I 1945 har Arbejdet iøvrigt fordelt sig saaledes:

4227 Arbejder er afsluttede med en Bekostning paa ca. 14 555 000 Kr. og et interesseret Areal paa 18 117 ha.

Af disse Arbejder har der ved 298 Arbejder med et interesseret Areal paa 1184 ha og en Bekostning paa ca. 925 000 Kr. kun været ført Tilsyn, idet Projekterne er udarbejdede af andre.

Under Udførelse var ved Aarets Udgang 3119 Arbejder med en Overslagssum paa 24 498 000 Kr. og et interesseret Areal paa 28 588 ha.

Heraf er 83 Arbejder med et interesseret Areal paa 483 ha og en Overslagssum paa 680 000 Kr. projekteret af andre.

Løbende for Kommissioner, Landvindingsudvalg eller Vandsyn var ved Aarets Udgang 135 Arbejder med en Overslagssum paa ca. 5 400 000 Kr. og et interesseret Areal paa ca. 6518 ha.

Ved Aarets Udgang var der udarbejdede Projekter, hvor der endnu ikke var taget Stilling til, om Arbejdet skulde igangsættes eller henlægges, for 6485 Arbejder med en Overslagssum paa ca. 30 930 000 Kr. og et interesseret Areal paa 31 220 ha. Af disse Projekter var 4953 med et interesseret Areal paa 23 947 ha og en Overslagssum paa 23 908 000 Kr. udarbejdet i 1945, medens 1532 Projekter med et interesseret Areal paa 7274 ha og en Overslagssum paa 7 023 000 Kr. var udarbejdet tidligere.

Under Projektering var ved Aarets Udgang 2025 Arbejder.

Ved Begyndelsen af 1945 henlaa der 5093 Anmodninger, hvor Projekterne endnu ikke er udarbejdede. I Aarets Løb indgik der yderligere 8373 Anmodninger, medens 6853 Anmodninger blev ekspederede eller annullerede, saaledes at der ved Udgangen af 1945 fandtes 6613 Anmodninger, hvor Projekterne endnu ikke var udarbejdede.

Endelig er der arbejdet med 803 Sager af forskellig Art.

Af Byggesager er der arbejdet med 2, til hvilke der er udarbejdet Projekt med en Overslagssum paa 87 100 Kr.

Af Projekter udarbejdet i 1945 eller tidligere er der i 1945 henlagt 793 med et interesseret Areal paa 3538 ha og et Overslag paa 3 755 000 Kr. Dette er dog ikke ensbetydende med, at disse Arbejder er opgivet, idet det viser sig, at mindst Halvdelen senere genoptages og gennemføres.

Samlet Oversigt over Hedeselskabets Mose- og Engafdelings Virksomhed i 1945.

Distrikts Nr. og Navn	Vejledninger m. m.	Areal ha	Dræningsplaner m. m.	Areal m. m.	Dræningsplaner m. m. afsluttet	Areal ha	Dræningsplaner m. m. henlagt	Areal ha	Vandløbsregule- ringer m. m.	Areal ha	Vandløbsregule- ringer m. m. afsluttet	Areal ha	Vandløbsregule- ringer m. m. henlagt	Areal ha	Forskellig Art Antal
Aalborg	1	10	509	2120	178	808	25	66	44	1738	10	191	4	107	28
Viborg	2	4	2253	7793	728	2628	172	518	71	1797	20	330	6	46	91
Herning	6	30	1399	6410	297	1264	65	310	47	1382	5	59	1	2	61
Varde	0	0	1090	5122	303	1031	67	231	67	4366	7	427	8	184	42
Vejle	0	0	1855	6620	400	1275	126	341	102	2117	19	240	2	6	52
Odense	0	0	859	6709	359	2096	12	72	62	1614	8	144	4	101	89
Roskilde	2	0	190	885	55	142	30	56	47	1126	11	112	4	64	184
Aarhus	1	0	1265	4260	295	793	78	371	55	1820	3	54	3	82	57
Haderslev	0	0	949	3615	164	462	11	49	50	3876	6	38	0	0	4
Tønder	0	0	448	2015	148	590	24	90	54	5352*	18	843*	3	273*	5
Aabenraa	1	0	884	2932	308	724	32	81	80	423	20	72	4	10	23
Nykøbing F.	2	12	958	5855	269	1209	24	160	101	1727	26	461	4	91	147
Hjørring	20	124	1263	4653	499	1571	86	209	36	822	14	205	1	20	44
Afdelingen	42	327													
Ialt	77	507	13922	58989	4003	14593	749	2554	816	28160	167	3176	44	986	827

*) De paagældende Arbejder drejer sig for en stor Dels Vedkommende om Hovedstandsættelser af Afvandingskanaler under Digelaget for Marsken ved Tønder.

Sammenlagt er der herefter under Mose- og Engafdelingen i 1945 arbejdet med Sager med en Bekostning paa ca. 76 Mill. Kr.



Muldskuffen er i Brug til Udjævning af den opgravede Jord fra Drængrøften.

Arbejdets Fordeling paa de enkelte Kontorer vil fremgaa af foranstaaende Oversigt.

Under Vejledninger m. m. er medtaget Fræsninger, alm. skriftlige Vejledninger vedr. Opdyrknings o. lign. Under Dræningsplaner m. m. findes i det væsentligste kun Dræningsplaner. Dog er enkelte Sager omfattende Mergling o. lign. eller omfattende baade Dræning og Kultivering henregnet herunder. Vandløbsreguleringer m. m. omfatter i det væsentligste kun Vandløbsreguleringer og større Rørledninger. Dog er enkelte Sager, der omfatter baade Hovedafvanding, Detailafvanding og Kultivering, medtaget her. Forskellig Art omfatter Moseundersøgelser, Græstørvsærklæringer og enkelte Sager, der ikke naturligt henhører under nogle af de andre Grupper.

I Forhold til Aarene før har Arbejdet i 1945 stillet sig som gengivet nedenfor.

1. Løbende Sager.

	1920-24 gen.	1925-29 gen.	1930-34 gen.	1935-39 gen.	1940-44 gen.	1941	1942	1943	1944	1945
Ialt	1023	1931	2940	6481	11273	9522	11 912	13 932	14 716	17 603

Fra og med 1943 er Sager af forskellig Art medtaget, medens dette ikke er Tilfældet for de foregaaende Aar.

2. Fuldførte Sager.

A I. Vejledninger.

Aar	Antal	Interesseret Areal ha
1920—25 gen.....	220	1534
1925—29 gen.....	199	1392
1930—34 gen.....	107	894
1935—39 gen.....	42	254
1940—44 gen.....	23	129
1941	16	85
1942	17	79
1943	26	59
1944	20	279
1945	6	0

A II. Fræsede Arealer, merglede eller kalkede Arealer, Opdyrkingen.

Aar	Antal	Interesseret Areal ha
1944	93	449
1945	47	344

B. Dræningsplaner m. m.

Aar	Antal	Interesseret Areal ha
1920—24 gen.....	249	1566
1925—29 gen.....	661	3573
1930—34 gen.....	938	5259
1935—39 gen.....	2491	12280
1940—44 gen.....	3502	13636
1941	2881	11940
1942	3539	14462
1943	4941	17784
1944	4235	15193
1945	4003	14593

C. Vandløbsreguleringer.

Aar	Antal	Interesseret Areal ha
1920—24 gen.....	100	3640
1925—29 gen.....	159	5191
1930—34 gen.....	130	4786
1935—39 gen.....	155	3951
1940—44 gen.....	175	3667
1941	136	2785
1942	150	3959
1943	238	4448
1944	214	4651
1945	167	3176

D. Forskellig Art.

Aar	Antal	Interesseret Areal ha
1944	7	50
1945	10	4

*Vejledninger, Opdyrkninger, Dræningsplaner,
Vandløbsreguleringer, Forskelligt.*

Aar	Antal	Interesseret Areal ha	Bekostning Kr.
1920—24 gen.....	569	6740	—
1925—29 gen.....	1019	10156	—
1930—34 gen.....	1175	10920	For Aarene 1933 & 1934 gen. 4,15 Mill. Kr.
1935—39 gen.....	2688	16495	ca. 6 700 000
1940—44 gen.....	3720	17534	ca. 11 100 000
1941	3034	14810	ca. 8 600 000
1942	3715	18500	ca. 11 500 000
1943	5199	22291	ca. 16 100 000
1944	4585	20622	ca. 14 300 000
1945	4227	18117	ca. 14 700 000

**Indgaaede men ikke forundersøgte Sager
ved Aarets Udgang.**

	1920-24 gen.	1925-29 gen.	1930-34 gen.	1935-39 gen.	1940-44 gen.	1941	1942	1943	1944	1945
Ialt...	—	—	For Aaret 1934 1200	1118	2648	2503	1848	1610	5093	6613

Stormfloden den 9. November 1945.

I Dagene den 8.—10. November 1945 bevirkede en stærk Storm med Vinddrejning fra Nordvest over Nord til Nordøst, at store Vandmasser fra Skagerak trængte ind i Kattegat og blev presset mod Jyllands Østkyst og den fynske Nordkyst. Dette foraarsagede ved de paagældende Kyster en meget kraftig Vandspejlsstigning, der holdt sig relativt længe. De fleste Steder laa den over og var mere langvarig end det hidtil maalte. Som Eksempel herpaa kan nævnes, at den hidtil højest maalte Vandstand i Randers Havn (Stormflod Oktober 1921) var 1,62 m over »D. V.«, medens der under Stormfloden den 9. November blev maalt en Vandstand paa 1,80 m over »D. V.«. Endvidere kan nævnes, at baade under Stormfloderne i 1921 og 1945 var højeste Vandstand i Odense Havn ca. 1,8 m over »D. V.« og i Bogense Havn



Stormfloden trænger over Diget ved Randers Fjord
den 9. November Kl. 8³⁰.



Samme Sted som paa foregaaende Billede den 9. November Kl. 9.

ca. 1,7 m over »D. V.«. Men medens Vandstanden i Odense Havn i 1921 stod i Kote 1,4 m eller derover i ca. 13 Timer, stod samme høje Vandstand i 1945 i ca. 19 Timer, og medens nævnte Vandstand i Bogense Havn i 1921 stod i ca. 6 Timer, holdt den sig i 1945 i over 17 Timer.

Den skæbnesvangre Virkning af Stormfloden var store Ødelæg-



Stormfloden den 9. November 1945 har sat Vandet op i Randers Fjord, saa Floden nu er ved at gaa over Diget i Engene ved Tjæreby-Vestrup.

gelsler paa mange Inddigninger langs Kysterne, idet nogle Diger blev overskyllede og andre gennembrudte, hvorved store lavtliggende Arealer blev oversvømmede med Saltvand og udsat for store Skadevirkninger. Ved Gyldensteens Inddæmning paa Nordfyn gik saaledes 600 ha under Vand og ved Inddæmningen Nord for Dræby, der vender ud mod Odense Fjord, blev ca. 450 ha oversvømmet. Langs Randers Fjord blev alle Inddigningerne paa nær Støvring Enge sat under Vand. Aarsagen til, at Digerne de forskellige Steder ikke kunde modstaa Vandets Tryk, har tilsyneladende været den, at Vandet fik Tid til at gennembløde Digerne paa disses svageste Partier, hvorved deres Modstandsevne blev nedsat. Men ogsaa den vedvarende Bølgepaavirkning ødelagde den ydre Digeskraaning og nedbrød mange Steder Digekronen. Samtidig kan bemærkes, at Digedimensionerne i de fleste Inddæmninger i det store og hele var fastsat efter tidligere maalte Høj-

vande, hvorfor deres Beskyttelsesevne allerede af den Grund var noget nedsat.

Hedeselskabet har fra ca. 15 forskellige Inddigninger paa Fyn og i Jylland faaet Anmodninger om at yde Bistand ved Istandsættelsen og Forstærkningen af Digerne.

Til at give Indstilling om eventuelt Statstilskud til Udbedring af Stormskaderne og om evt. Erstatning til skaderamte Lodsejere er under Ministeriet for offentlige Arbejder nedsat et »Stormflodsskadeudvalg«. Hedeselskabet har deltaget i dette Udvalgs Besigtigelser og er af Udvalget blevet anmodet om at bistaa det ved Bedømmelsen af Markskaderne.

Der kan endnu ikke siges noget endeligt om Skadernes Omfang, men det kan til Orientering anføres, at ved de Sager paa Nordfyn, som Hedeselskabet har faaet Anmodning om at beskæftige sig med, er Udgiften ved Skadernes Udbedring anslaaet til at beløbe sig til ca. 2,3 Mill. Kr.

De hydrometriske Undersøgelser.

Aaret 1945 har i hydrometrisk Henseende været normalt, men Arbejdet var i Begyndelsen af Aaret stærkt hæmmet af de vanskelige Rejseforhold. Der blev foretaget ialt 194 Vandføringsmaalinge ved 58 Stationer og aflagt 64 Tilsynsbesøg ved 28 af de Stationer, hvor der kun registreres Vandstand.

I Aarets Løb er der oprettet følgende nye Vandmaalingstationer:

Efter Anmodning fra Vejlbj-Risskov Kommune bliver der foretaget Vandføringsmaalinge forskellige Steder i Egaa, hvor der er opstillet 2 selvregistrerende Vandstandsmaalere.

Efter Anmodning fra Afdelingslederen for Mose- og Engafdelingen er der ved Brendstrup Hovedgaard i Nærheden af Aarhus oprettet en Maalestation med selvregistrerende Vandstandsmaaler i en Overfaldsbrønd med Trekantsoverfald. Oplandet er gennemdrænet og udgør 200 ha. Undersøgelsen omfatter kontinuerlige Vandstandsmaalinge i Forbindelse med periodiske Vandføringsmaalinge og er igangsat for at konstatere Afstrømningens Intensitet fra et gennemdrænet Opland.

Distriktsingeniør *Ebert* er indtraadt som Medlem af L. A. B.'s Saltholmsudvalg, der har til Hensigt at undersøge Mulighederne for Inddæmning og Beplantning af Saltholm, som derved skulde gøres til Udflugtssted for Københavns Befolkning. Som Led i Undersøgelserne er der opstillet tre selvregistrerende Vandstandsmaalere paa Øen, en i Havnen og to i Brønde i Øens Indre, samt en Vandstandsskala i en tredje Brønd. Hensigten med disse Undersøgelser er at konstatere, hvor gennemtrængelig Jordbunden — Saltholmskalken — maa anses at være. Bearbejdelsen af Resultaterne vil ske i Samarbejde med Danmarks geologiske Undersøgelse.

I Aarets Løb er følgende Maalestationer blevet nedlagt:

Maalestationen Varde Aa ved Sig. Stationen, der i de sidste 22 Aar har været et værdifuldt Aktiv for vore Undersøgelser over Afstrømningen i Sydvestjylland, maa nu opgives, efter at Omlægningen af Varde Aa i Forbindelse med Udvidelsen af Karlsgaard Vandkraftanlæg er blevet fuldført.

Den selvregistrerende Vandstandsmaaler ved Karlsgaarde-Anlæggets Spærredæmning ved Ansager er nedtaget, da Undersøgelsen er afsluttet.

I Forstaaelse med Skibby Sogneraad er Vandstandsobservationerne ved Selsø Sluse blevet indstillet, idet disse Undersøgelser kan betragtes som afsluttet fra vor Side.

Maaleren i Storaas ved Hessel er nedtaget, da denne Undersøgelse, der udførtes for Vandkraftanlægget ved Holstebro, er afsluttet.

Samarbejdet med Akademiet for de tekniske Videnskaber i Vandbalanceudvalget fortsættes som hidtil.

6. Beretning om de hydrometriske Undersøgelser omfattende Aarene 1939—43 er udarbejdet og vil formentlig gaa i Trykken i Begyndelsen af 1946.

Kunstig Vandning.

De hyppige Henvendelser til Hedeselskabet vedrørende Vandning af Landbrugsjord og om Bistand ved Projektering af Anlæg hertil viser, at der er Interesse for denne Sag. Naar der til Trods herfor kun er gjort smaa Fremskridt henimod at bringe Anlæg for Vandning til Udførelse, skyldes det, at Mulighederne for at fremskaffe de nødvendige Specialdele (Rør og Spredere) stadig er yderst smaa. Saalænge der ikke er optaget en, efter alt at dømme paakrævet, indenlandsk Fabrikation af disse Specialdele, er man indtil videre henvist til at søge dem indført fra Sverige, hvor man i længere Tid har haft en Produktion af Materiel til Vandingsanlæg, og Indførelser herfra støder stadig paa valutamæssige Vanskeligheder.

Anlægget paa Statens Forsøgsstation ved Store Jyndeved er altsaa indtil nu, mig bekendt, det eneste, kunstige Vandingsanlæg, der er kommet til Udførelse. Som meddelt i sidste Beretning kunde dette Anlæg først tages i Brug i Slutningen af Juni 1945, idet Udførelsen sinkedes af de sidste Krigsmaanederes vanskelige Leverings- og Transportforhold. Indeværende Sæson er derfor den første, hvor man kan gennemføre den planlagte Vandning af Forsøgsafgrøderne.

Der er imidlertid Udsigt til, at endnu et Vandingsanlæg i en nærmere Fremtid vil blive til Virkelighed. Dette Anlæg har delvis et andet, men ikke mindre interessant, Formaal end Forsøgsanlægget i St. Jyndeved, idet det skal benyttes til Fjernelse af Spildevandet, det saakaldte Frugtvand, fra Kartoffelmelfabrikken i Karup.

Hidtil er Fabrikkens Spildevand, praktisk taget urensset, ledet ud i Karup Aa, hvor det har været en stadig Kilde til Forurening og derfor Aarsag til talrige Protester fra de fiskeriinteresseredes Side.

En Undersøgelse af Frugtvandet har vist, at dette indeholder store Mængder Gødningsstoffer. Gødningsværdien af Fabrikkens aarlige Frugtvandsproduktion svarer saaledes, forudsat Udnyttelsen var fuldstændig, til ca. 150 Tons Salpeter, ca. 65 Tons Superfosfat og ca. 100 Tons Kaligødning. Den Tanke, at udnytte Frugtvandets Indhold af Plantenæringsstoffer er derfor nærliggende. Dette kan opnaas ved en Overrisling af særlige Marker, og

samtidig vil man da opnaa den effektive Rensning af Frugtvandet, som er tiltrængt af Hensyn til Karup Aa. Hedeselskabet har derfor foreslaaet Fabrikken at lade udføre et Anlæg for Udspredding af Spildevandet over et særligt Areal bestaaende af let Sandjord. Udgifterne hertil er anslaaet til ca. 84 000 Kr., hvori indbefattet Pumpeanlæg, Spildevandsreservoir, Trykledninger, Spredere m. m., men ikke Udgifter til Køb af Vandingsarealer. De aarlige Driftsudgifter anslaaes til ca. 6500 Kr.

Anlæggets egentlige Formaal er at rense Frugtvandet, saaledes at Forureningen af Karup Aa, undgaas; men Udnyttelsen af Frugtvandets Næringsindhold i Forbindelse med Anlæggets Benyttelse, ogsaa til Sommervanding, vil utvivlsomt give Anledning til et væsentligt Merudbytte paa de vandede Arealer.

Hedeselskabets Forslag blev paa en ekstraordinær Generalforsamling den 7. Marts 1946 forelagt Andelshaverne m. fl., der gav Bestyrelsen Bemyndigelse til at arbejde videre med Sagen og lade Vandingsanlægget udføre, saafremt Bestyrelsen maatte finde det hensigtsmæssigt.

Udover Fremsættelsen af det nævnte og enkelte andre Forslag har Hedeselskabets Virksomhed paa dette Omraade i 1945—46 væsentligt været begrænset til Besigtigelse af Arealer, der paatænkes vandet, samt Besvarelse af Forespørgsler vedrørende Vanding. Det skal dog nævnes, at der paa Initiativ af Firmaer, der er interesseret i Salg eller Fremstilling af Vandingsanlæg eller Dele dertil af Hedeselskabet er udarbejdet Forslag til Vandingsanlæg dels for Arnborg Hedegaard, dels for De danske Spritfabrikkers Forsøgsgaard Frederikshøj pr. Svendstrup.

Anlægget til Arnborg Hedegaard er beregnet til Vanding af ca. 17 ha let Sandmuld med Vand fra Sandfeld-Hesselvig Kanal; det er tænkt som et fuldtbevægeligt Anlæg med Forbrændingsmotor som Drivkraft, idet der er for langt til de nærmeste Elektricitetsledninger. Udgiften til Anlæggets Oprettelse er anslaaet til 22 500 Kr.

Frederikshøj-anlægget er anslaaet at kunne udføres for 18 000 Kr. Der skal her vandes et Areal paa ialt ca. 10 ha. Vandet tages i Guld-bækken, der ligesom Elektricitetsledninger passerer umiddelbart forbi Gaarden. Kraftforsyningen bliver saaledes her betydelig lettere.

Hvorvidt de Forhandlinger, der er indledet med de paagældende Firmaer, vil føre til, at der oprettes et eller flere Demonstrationsanlæg, er det dog for tidligt at spaa om.

I Beretningen for 1944—45 blev det nævnt, at Hedeselskabet agtede at sende en eller to af sine Funktionærer til Sverige for at blive bekendt med de der indhøstede Erfaringer. Rejsen blev foretaget omkring 1. September 1945 af Civilingeniør *B. S. Andersen* sammen med Forstander *Heick*, St. Jynde vad.

Hovedindtrykkene fra Rejsen er: Der maa stilles Krav om størst mulig teknisk Fuldkommenhed til Vandingsanlægene. Ogsaa af den Grund er det rigtigt af Hedeselskabet fortsat at yde Bistand vedrørende

denne Sag. Der findes gennemprøvede Fabrikater af Specialdelene til Vandingsanlæg fremstillet i en Aarrække af svenske Fabrikker, af svenske Raamaterialer, men efter tyske Modeller og Patenter.

I Almindelighed bør man for at nedbringe Anlægsudgifterne udføre Anlægene saa enkle som muligt. Det er endvidere af den største Betydning, at Udgifterne til Drivkraft, i de fleste Tilfælde til Elektricitet, bliver mindst mulig, hvorfor Vandingen bør søges gennemført til nedsat Takst, d. v. s. om Natten.

Hedeselskabet haaber gennem et passende Antal Forsøgsanlæg snarest at faa fastslaaet Rentabiliteten ved kunstig Vanding af Landbrugsafgrøder.

Mosestationer. Ved Aarets Begyndelse fandtes 8 Mosestationer i Drift. For en Del af disse Mosestationer foretages særlige Undersøgelser, saaledes Dækning af Drænrør med forskelligt Materiale (Halm, Lyng, Hakkelse, Avner, Tørvestrøelse og Grus), Giftstoffers Udvasning og Dræning af Trykvandsarealer. I Aarets Løb er 2 nye Mosestationer oprettet og 1 er afsluttet, saaledes at der ved Aarets Udgang var 9 Mosestationer i Drift.

Fræserne. Der har i Aarets Løb været udført Fræsning af 327 ha paa 42 Ejendomme.

Paa Grund af Mangelen paa Reservedele har der været store Vanskeligheder med at holde Fræserne i Gang, og ved Aarets Slutning blev det nødvendigt at lade begge Fræserne gennemgaa en Hovedreparation, hvorved de samtidig blev ændrede fra Generatordrift til Drift med Dieselolie. Denne Reparation er nu gennemført, og Fræserne er nu i god Stand til Drift flere Aar frem i Tiden. Hedeselskabets Fræsere har nu ialt behandlet 5333 ha.

Hedeselskabets Landejendomme. *Hesselvig Enggaard.* I den sidste Del af Besættelsesperioden var Ejendommen delvis beslaglagt, og da Tyskerne kort Tid før Kapitulationen forlod den, var der sket ret omfattende Ødelæggelser især paa Ejendommens Bygninger, ligesom en Del af Inventaret var bortført. Driften i 1945 har været særdeles vanskelig. Naboskabet til Brunkulslejer medfører vanskelige Arbejdsforhold og meget høje Folkelønninger, og da Kartoffelavlens i 1945 svigtede i en Grad, som aldrig før paa denne Ejendom, blev Driftsresultatet meget utilfredsstillende. Det i 1944 nedbrændte Redskabs-hus m. v. er i 1945 genopført.

Paa *Mosestationen Pontoppidan* har der ligesom i de foregaaende Aar været en betydelig Tørveproduktion. Der blev i 1945 produceret 5800 Tons Tørv mod 4400 Tons i 1944. De af Værnemagten paa denne

Ejendom beslaglagte Arealer er frigjort, og de udførte Befæstningsanlæg er sløjft for en Bekostning, der svarer til den Vurdering, der vil blive lagt til Grund for Beregning af Erstatningsbeløbet.

Hedeselskabet har som sædvanlig bistaaet *Opdyrkningselskabet Arnborg Hedegaard* med Driften af dettes Ejendom, der jo er beliggende i Nærheden af Hesselvig Enggaard, ligesom Hedeselskabet ogsaa i det forløbne Aar har bistaaet *A/S Jydsk Landvinding* ved Driften af Aktieselskabets Ejendomme og herunder især med Tilrettelægning og Organisering af *Opdyrkningselskabet Gudum Hede*, hvor Jydsk Landvinding i de kommende Aar vil gennemføre Kultivering af et Areal paa ca. 275 ha.

Mergelarbejdet.

Verdenskrigens Ophør har endnu ikke bevirket nogen væsentlig Bedring i Mergeltransporten, idet Transportmidlerne (Jernbanevogne og Lastbiler) stadig er utilstrækkelige, og desuden er Priserne for Transport med Lastbil saa høje, at det næppe vil være forsvarligt at iværksætte Transporter i større Omfang.

I Finansaaret 1945—46 er der ydet Tilskud til Transport af ialt 38 298 Tons Mergel, hvoraf 20 290 Tons er transporteret paa Bane og 18 008 Tons pr. Bil, og til Transport af 80 502 Tons Kalk, hvoraf 38 942 Tons er transporteret pr. Bane, 26 606 Tons pr. Baad og 14 954 Tons pr. Bil.

Transporten er iøvrigt foregaaet saaledes til de forskellige Dele af Landet:

Bornholm	7 809	Tons Kalk		
Samsø og Tunø	1 779	»	»	
Sjælland	5 355	»	»	4 032 Tons Mergel
Langeland og Ærø	3 508	»	»	
Fyn og Taasinge	16 048	»	»	7 333 »
Hele Jylland	46 003	»	»	26 933 »

Vestjyllands Mergelorsyning har fra Lejet ved Klaabygaard transporteret 20 290 Tons Mergel.

I Aarets Løb indgik der Andragender om Tilskud til Transport af Mergel og Kalk til et Beløb af ca. 1 150 000 Kr.

Der blev bevilget ialt 800 000 Kr., men heraf kun forbrugt 771 030 Kr. begrundet paa Transportvanskelighederne.

Fra forskellige Egne har Selskabet modtaget Forspørgsler om Igangsættelse af Mergeltransport, men endnu er intet Selskab traadt i Virksomhed, og Sikkerheden for at kunne faa Biler i tilstrækkeligt

Antal maa endnu anses for saa ringe, at det er nødvendigt at se Tiden an.

Der blev i 1945 stiftet 3 nye Mergelselskaber, nemlig:

Aast og Omegns Mergelselskab,
Ringgive og Omegns Mergelselskab,
Thyregod og Omegns Mergelselskab,

og ved disse Selskaber foretages nu Kalktrangsundersøgelser af Jor-



En Hedeopdyrkers nybyggede Hjem.
Her spiller Byggeomkostningerne ikke nogen større Rolle.

derne, hvorefter Arbejdet kan sættes i Gang, naar Tiden findes passende. Alle tre Selskaber har hjemme paa de magre Egne.

Forholdene maa vel engang ændres, saaledes at Mergeltransporterne igen kan tages op i den Udstrækning, det er paakrævet, og med dette for Øje er Eftersøgning efter Mergel og Undersøgelse af Mergel-lejer fortsat.

Undersøgelserne har i 1945 omfattet følgende Lejer:

I *Tønder Amt* er undersøgt 2 Lejer med ca. 29 000 m³ Mergel med et Indhold af kulsur Kalk i Tørstoffet paa ca. 36 og 40 %.

I *Vejle Amt* er undersøgt 4 Lejer med ca. 210 000 m³ Mergel med et Indhold af kulsur Kalk i Tørstoffet paa henholdsvis ca. 20, 20, 76 (Mosekalk) og 19 %.

I *Aarhus Amt* er undersøgt 2 Lejer med ca. 156 000 m³ Mergel med et Indhold af kulsur Kalk i Tørstoffet paa ca. 52 og 57 %.

I *Ringkøbing Amt* er undersøgt 6 Lejer med ca. 114 000 m³ Mergel med et Indhold af kulsur Kalk i Tørstoffet paa henholdsvis ca. 56, 53, 60, 60, 35 og 50 %.

I *Holbæk Amt* er undersøgt 2 Lejer med supplerende Boringer. Prøveudtagning af Mergel har fundet Sted i Tønder, Ribe, Vejle og Aarhus Amter hos ialt 59 Landmænd og med ialt 185 Prøver.

Hvor de udtagne Prøver har vist brugbar Mergel, vil Dybdeboring senere finde Sted.

Efter Opfordring af Teglværksejere er der foretaget Boring efter Ler til Teglværksbrug følgende Steder: Orten (Varde Landsogn), Puglund (Starup Sogn), Stenderup (Stenderup Sogn), Nørhoved (Nr. Snede Sogn), Katballe (Lysgaard Sogn) samt forskellige Steder i Elsborg Sogn.

Undersøgelse af Mergellejerne i Ringkøbing Amt blev foretaget efter Anmodning af Ringkøbing og Omegns Landboforening, der paa-tænkte at lade Mergelen opgrave og henlægge ved Mergellejerne til Afhentning pr. Vogn. Til Trods for at Mergelen er af fortrinlig Kvalitet og blev tilbudt oplagt ved Lejet til en rimelig Pris (ca. 3 Kr. pr. m³) fandt Sagen kun Tilslutning fra Holmsland fra Ledgaards Mergelleje, hvor et større Parti Mergel blev oplagt, men med Afhentning af denne Mergel har det hidtil været meget smaat.

Under de nuværende Arbejds- og Kørselsforhold er Mergelforbrugerne ikke indrettet paa længere Vogntransport med Mergelen, og rigtig Gang kommer der først i Arbejdet, naar Mergelen ligesom tidligere kan leveres direkte paa den Mark, hvor den skal anvendes.

Kalktrangundersøgelser med Udarbejdelse af Merglingsplaner.

I 1945 er ialt 57 Ejendomme samt en Havekoloni omfattende et samlet Areal af 1539 ha undersøgt for Kalktrang. Der er herfra udtaget 1860 Jordprøver.

For flere af de undersøgte Arealer er der tillige udført Undersøgelser for Kalium og Fosforsyre.

Andre Jordbundsundersøgelser. Saadanne Undersøgelser er i det forløbne Aar afsluttet med Udarbejdelse af Beretning for 6 Sager omfattende 9423 ha Vandareal og 3201 ha Landareal.

Nakkebølle Fjord Inddæmning omfatter 93 ha, som er inddiget og tørlagt omkring 1936 og drænet Aaret efter. Udbyttet ved Arealets Dyrkning efter Tørlægningen har været meget ringe. Undersøgelsen har vist meget stærk Kalktrang for Hovedparten af Arealet, der havde et stort Indhold af Jern- og Svovlforbindelser.

Der blev foreslaaet tilført Arealerne mindst 40 Tons kulsur Kalk pr. ha.

Eng ved Hindsgavl omfatter kun godt 8 ha.

Rødsand. Undersøgelsen, der blev indledet forrige Aar, omfatter ca. 9400 ha Vandareal af Østersøen beliggende mellem Nysted By og Sandtangen »Hyllekrog«. Det paagældende Omraade er ret lavvandet, idet 54 % af Arealet har under 2 Meter og kun en ringe Del over 4 Meter Vanddybde.

Jordbundens Beskaffenhed svarer ret nær til de tilstødende Landarealer mod Vest (Lungholm Inddæmning) og til Rødby Fjord Inddæmning. Efter Opmaaling paa Kortet er af Arealet 16 % Sand, 55 % sandblandet Ler eller Ler, 12 % Tørv, 16 % Dynd og 1 % Kridt.

Omkring Halvdelen af Arealet maa antages hurtigt at ville blive kalkfattig efter Afvanding, idet der i visse Omraader findes Svovl i Jorden, som ved Iltning vil kunne danne betydelige Mængder plante-skadelige Stoffer.

I Forbindelse med Planlægning af en *Flyveplads ved Aarhus* er undersøgt 100 ha fortrinlig Landbrugsjord ved Egaa. Der foretoges Boringer med Beskrivelse af Jordlagene til 2 Meters Dybde.

Hestehoved. I Forbindelse med Planlægningen af en Vejdæmning fra Rosnæs til Hestehoved i Nakskov Fjord er der foretaget Undersøgelse af 23 ha Vandareal i Frederikskrog, som paatænkes tørlagt. Bunden bestaar overvejende af Dynd og Ler og menes at kunne blive god Landbrugsjord.

Skern Enge, omfattende 3000 ha mellem Landevejen Skern—Tarm og Ringkøbing Fjord, er paa Foranledning af en Kreds af Lodsere med Tilskud fra Statens Landvindingsudvalg undersøgt paa sædvanlig Maade. Der er foretaget 1201 Boringer til ca. 1,5 Meters Dybde med samtidig Beskrivelse af Jordlagene, Vegetationen og Fugtighedsforholdene. Til Undersøgelse i Laboratoriet blev udtaget 1498 Jordprøver.

Efter Undersøgelsen bestaar ca. $\frac{2}{3}$ af Omraadet af Klæg- og Humusjord, der efter Afvanding vil være velegnet for Kultivering. Afvandingsforholdene er i Øjeblikket saa mangelfulde, at store Arealer ikke kan udnyttes landbrugsmæssigt, og paa betydelige Arealer er Høafgrødernes Bjergning meget usikker paa Grund af for høj Vandstand eller Oversvømmelse. Høudbyttet kan efter indhentede Oplysninger paa Slætarealer ansættes til gennemsnitlig 2,5—3 smaa Læs pr. Td. Land. Kvaliteten er ikke god, idet Stararter og mindre værdifulde Vækster udgør Hovedparten.

Af Omraadet er ca. $\frac{1}{3}$ forsøgt dyrket, men Dyrkningen er dog meget usikker paa Grund af Fugtighedsforholdene.

Størstedelen af Arealerne er kalktrængende, og ved Kultivering

maa der regnes med Tilførsel af ret betydelige Mængder kulsur Kalk.

Der er yderligere anmodet om Undersøgelse af de lave Arealer mellem Landevejen og Borris By, ialt ca. 1000 ha. Her er Markarbejdet udført, men Materialet var ikke bearbejdet ved Aarets Slutning.

Der er paabegyndt Indsamling af Oplysninger om Uskadeliggørelse af Giftstoffer m. v. (Kogsalt, Jern- og Svovlforbindelser) i Tilslutning til Opdyrkning og Kultivering af nyinddæmmede Arealer. For dette Formaal er der foretaget Besigtigelse og udtaget Prøver fra Arealer i Lumby Strand og Støvring Enge.

Desuden er der foretaget enkelte Undersøgelser af Indholdet af Giftstoffer og af Kalktilstanden i et inddiget og tørlagt Engareal ved Kølsen.

Moseundersøgelserne.

For private er der i Aarets Løb foretaget 568 Moseundersøgelser af forskellig Art, og der er i enkelte Tilfælde i Forbindelse med Undersøgelserne ydet orienterende Vejledning med Hensyn til Spørgsmaalet om Udnyttelse.

Moseindustrien.

Selv om meget ved Aarets Begyndelse tydede paa, at Verdenskrigen vilde være forbi inden Afslutningen af Tørvesæsonen 1945, regnedes der dog med, at det vilde være nødvendigt at tilstræbe den størst mulige Produktion af indenlandsk Brændsel ogsaa i dette Aar, og som Følge heraf kom Hedeselskabets Arbejde paa det moseindustrielle Omraade som Helhed til at forme sig som i de nærmest foregaaende Aar.

Ordningen med Ydelse af Statslaan til Tørveproducenter fortsættes, og der blev til Tørveproduktion i 1945 ydet ialt 100 Anlægslaan og 1 107 Driftsloan til Beløb af henholdsvis 0,43 Million Kr. og 10,9 Millioner Kr. Antallet af Laan var saaledes 84 større end i 1944.

Hedeselskabet har ligesom i de foregaaende Aar udarbejdet en Opgørelse over Størrelsen af Tørveproduktionen, men medens Spørgeskemaerne til Producenterne tidligere blev udsendt herfra paa Grundlag af Adressefortegnelser, som indhentes hos de kommunale Brændselsudvalg, er Spørgeskemaerne af praktiske Grunde i 1945 udsendt til Producenterne fra Landbrugsministeriet sammen med de Skemaer, som Producenterne skulde udfylde i Anledning af Ansøgninger om Statstilskud. *Hedeselskabet modtog Besvarelse fra ca. 6700 Virksomheder, og paa Grundlag heraf er den samlede Produktion af Tørv i 1945 opgjort til ca. 5,7 Mill. Tons mod ca. 5,8 Mill. Tons i 1944,*

ANDELS-PENSIONSFØRENINGEN

Vestre Boulevard 47. Tlf. G. 2728.

(Gensidigt Pensionsforsikringssekskab.)

København V.

Pensionsforsikringer, Liv-, Overlevelses- og Børnerenter.

Alt i prima røde Drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende
Teglværkers Salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende Værker:

A/S Lysbro Teglværk.
De Forenede Teglværker,
Lysbro.
Bøgild Teglværk, Lysbro.
Vinderslevgaard Teglværk.
Paarup Teglværk.

Bjødstrup Teglværk.
Gjern Teglværk.
Visgaard Teglværk.
Højriis Teglværk, Ikast.
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning.

Røde

Drænrør

fra 2" — 12" haves
altid paa Lager.
Forlang Tilbud.

„Sofienlund“

Teglværk.

Telefon 10 Ulstrup.

A/S L. Hammerich & Co.
Specialforretning i Bygnings-
artikler. . . Grundlagt 1854
Telefon Nr. 7050 (3 Linier)
Aarhus



H. Struers chemiske Laboratorium

Apparater
Instrumenter
Glasvarer
Kemikalier



Leverandør
til Hede-
selskabets
Laboratorier

AARHUS
4748

KØBENHAVN
C 1402

ODENSE
3602

Alt i

Planter

og

Skovfrø

Prisliste

franco paa Forlangende

Aktieselskabet

De danske
Sukkerfabrikker

København

J. Chr. Petersens
Papirhandel

„Hvælvingen“
ved Nikolaj Taarn
KØBENHAVN K.

Hovedforhandler
af Statens Papir

FYENS

LANDMANDSBANK

ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 46 (6 Lin.) - Rigst. 36

For Tiden aaben 9½ — 12½ og 2—4
Udfører alle Bankforretninger



FORLANG
„ODIN“
ØL
FINESTE KVALITETER

ØSTIFTERNES KREDITFORENING

JARMERS PLADS 2 . KØBENHAVN V . TLF. C. 8501

giver — indenfor Østifterne — Laan mod 1. Prioritet
i fast Ejendom herunder

LANDBRUG, SKOVBRUG OG GARTNERIER

Landmændenes eget gensidige Forsikringselskab

„Hagelskadeforsikringen for Jylland“.

Danmarks største Selskab i denne Branche har nu i 80 Aar (Siden 1866) ydet de jyske Landmænd en fuld betryggende Forsikring mod Tab ved Haglskade paa Markafgrøder til den lavest mulige Aarspræmie. —

Gennem Reassurance er Medlemmernes solidariske Ansvar nu stærkt begrænset.

Indmeldelser modtages af de i hvert Herred ansatte Distriktsforstandere eller ved Henvendelse til **Foreningens Hovedkontor, Ryesgade 33, Aarhus, Direktør Walter Houlberg.** — **Telefon 1284.** —

Bestyrelsen for fornævnte Forening:

*Chr. Lüttichau, Tjele, Formand. H. Skau, Hammelev.
Proprietær Suhr-Kirketerp, Aistrupgaard pr. Hadsten.
Kr. Kristiansen, Højvang pr. Daugaard.*

Stenstrup og Odense

Teglværkers Kontorer

Stenstrup - Telefon Nr. 19

Prima Drænrør

Assurance-Compagniet

BALTICA ^{A/S}

København K.

Bredgade 42.

SIN

Livsforsikring
Livrenteforsikring
Ulykkesforsikring
Ansvarsforsikring
Hospitalforsikring
Grundejerforsikring
Automobilforsikring

tegner man i

NORDISK

Livsforsikrings-A/S af 1897 ■ Ulykkesforsikrings-A/S af 1898

Hovedkontorer:
St. Kongensgade 128 — Grønningen 17, København K.
Telefon 2860

Indhent Tilbud!

Aktieselskabet

Veje Bolte- & Møtrikfabrik

Grundlagt 1899

Telefon 2120

Telegr.-Adr.: Boltefabriken

Alle Slags Bolte, Skruer og Skinnespiger

Leverandør til
De danske Statsbaner

Nordjysk Andels- Fjerkræslagteri

RANDERS - Telf. 3058

Producenternes eget Slagteri

Intet solidarisk Ansvar
Se efter vor Notering i
Dagbladene hver Mandag

Viborg Andels-

Svineslagteri

vore Udsalg bring. i Erindring

Telef. 137 og 779

Dansk Landbrugs- og Handelslaboratorium

ved R. KROGH

Odense - Telefon 1731 - 2 Lin.



altsaa en Tilbagegang paa ca. 2 0/0. For første Gang spurgtes Producenterne om Antallet af beskæftigede Arbejdere, og paa Grundlag af de modtagne Oplysninger kan det anslaaes, at der ved Produktionen af Tørv i 1945 var beskæftiget henimod 75 000 Personer, hvortil kom-



Tørveproduktion efter Hydropeat-Metoden.
Tørvemassen ses her sprøjtet ud over Tørrepladsen.

mer de Personer, der har deltaget i Transporten og Fordelingen af Tørvene.

Tilvirkningen af Tørvestrøelse og Tørvesmuld har i 1945 udgjort godt 11 000 Tons mod ca. 14 000 Tons i 1944 og ca. 20 000 Tons i 1941.

Landbrugsministeriets Tørvekontor og Landbrugsministeriets Bevillingsudvalg har i Aarets Løb oversendt en Del Sager angaaende Tørvemoser og Tørveproduktion, hvorom Hedeselskabet har fremsat Udtalelse, og endvidere er afgivet mange Erklæringer til Brug ved Retssager. Endelig har Hedeselskabet i flere Tilfælde ydet Medvirkning ved Udpegning af Syns- og Skønsmand — ofte blandt Hedeselskabets Tjenestemænd — til Behandling af Tørvesager for Retten.

Som Følge af de forøgede Tilførsler af Brændselolie og Benzin har Spørgsmaalet om Generatorørtørv ikke længere væsentlig Interesse, og der er derfor kun meddelt ganske faa nye Autorisationer i det sidste Aar.

Tørvekontrollen.

I 1945 er der som i de nærmest foregaaende Aar foretaget Tilsyn med de autoriserede Prøveudtageres og Laboratoriers Arbejde

og Kontrollen med Tørvehandelen i Almindelighed. Men tillige er der — navnlig for Sjællands og Lolland-Falsters Vedkommende — foretaget en Kontrollering ved Prøveudtagning af Tørv paa selve Moserne.

I Aarets Løb er der fratruddet 20 Prøveudtagere, 1 er død og 6 er blevet afskediget paa Grund af Uegnethed. Til Erstatning er ansat 24 nye Prøveudtagere. Foruden de 14 Kontrollører (Justitsministeriets Motorsagkyndige), der hidtil har assisteret Hedeselskabet navnlig ved Kontrollering og Instruktion af de autoriserede Prøveudtagere, er der yderligere antaget en Kontrollør (paa Langeland).

Fire af de autoriserede Laboratorier har ønsket sig fritaget for Autorisationen, og tre nye Laboratorier er blevet autoriseret.

Ved Sæsonens Begyndelse blev udover de 5 faste Kontrolprøveudtagere ansat 7 nye, hvoraf 4 paa Sjælland og Lolland-Falster, 2 i Jylland og 1 paa Fyn, og der blev truffet Aftale om Assistance af de statsautoriserede Vejere og Maalere i 12 jyske Byer.

Ved Kontrollen i København, paa Sjælland, Lolland-Falster og Møn er der i Aarets Løb udtaget ialt 1909 Prøver, hvoraf 969 er udtaget paa Moserne i Perioden Maj-September. Af Resten, 955 Prøver, har 296 angaaet Kontrollen med de autoriserede Prøveudtagere og 507 Kontrollen med Tørvehandelen, hvor denne har fundet Sted paa Grundlag af Tro- og Loveerklæringer. I 327 Tilfælde har Afvigelsen fra den garanterede Prisklasse været saa grov, at Sagerne er sendt til Landbrugsministeriet med Henstilling om politimæssig Undersøgelse, medens 180 Sager, hvor Overtrædelsen har været mindre grov, er sendt til Prisdirektoratet til Regulering af Prisen. I 79 Tilfælde har Tro- og Loveerklæringerne været overensstemmende med den ved Kontrolanalyserne konstaterede Kvalitet af Tørvene.

Vest for Storebælt er udtaget 1686 Kontrolprøver. Heraf vedrører ca. 400 Kontrollen med de autoriserede Prøveudtageres Arbejde og Resten Kontrol med Tørvehandelen, hvor denne er sket paa Grundlag af Tro- og Loveerklæringer eller helt uden Garanti. I ca. 300 Tilfælde har Afvigelsen mellem Kontrolanalyserne og den garanterede Kvalitet været saa grov, at Sagerne har maattet forelægges Landbrugsministeriet, og i en Række Tilfælde er der herefter indledt politimæssig Undersøgelse. Navnlig har man ved Kontrolleringer i Odense truffet mange grove Tilfælde, hvor den garanterede Kvalitet ifølge Tro- og Loveerklæring, der som oftest lød paa Klasse I, afveg ganske betydeligt fra den ved Kontrolprøvningen konstaterede.

I ca. 230 Tilfælde er Sagerne blevet ordnet gennem de lokale Prisudvalg, og i Resten af Tilfældene har Overtrædelserne været saa smaa, at Sagerne kunde henlægges eller ordnes direkte gennem Hedeselskabet.

Der har ialt været udtaget ca. 38 000 Prøver, heraf ca. $\frac{2}{3}$ under Paaeller Aflæsninger af Vogne, og Resten paa Læggeplads eller andre Steder, hvor Tørvenes Beliggenhed ikke frembyder saa gode Betingelser for rigtig Prøveudtagning. »Prøvetætheden« kan ikke siges at være stor, idet der for hele Landet gennemsnitlig kun er taget 1 Prøve for hver ca. 150 Tons producerede Tørv. I denne Forbindelse skal der gøres opmærksom paa, at Producenterne i Henhold til Landbrugsministeriets Tørvebekendtgørelse skulde lade foretage Analysering for hver ca. 50 Tons Tørv, der produceres

Ved de forannævnte Kontrolleringer af Tørvehandelen Landet over har det da ogsaa vist sig, at Tørvene i mange Tilfælde er handlet uden Analyse eller paa Tro- og Loveerklæringer, der ikke støtter sig paa forskriftsmæssig Prøveudtagning og Analysering, hvilket desværre har foraarsaget, at der i mange Tilfælde har været handlet Tørv af meget daarlig, ja endog ulovlig Kvalitet. I det grellest konstaterede Tilfælde var det samlede Vand- og Askeindhold 81,9 %.

Fra samtlige autoriserede Tørvelaboratorier er der ligeledes indhentet Oplysning om Tørveanalyserne i Tørvesæsonen 1945 og deres Fordeling over de forskellige Prisklasser. Om dette Materiale er der gjort Rede i Hedeselskabets Tidsskrift Nr. 2 for Februar 1946. Som Helhed kan det siges, at Tørvekvaliteten i 1945 har været noget daarligere end i 1944 og navnlig daarligere end i 1943.

Laboratoriet.

Antal Analyser: Tørv 8109, Brunkul 5378, Brunkoks 2, Formbrændsel 4, Jordbundsanalyser 18 811, Mergelanalyser 860, Undersøgelser af speciel Art 911.

Det fremgaar af Oversigten, at Brændselsanalyserne stadig — ligesom i Krigsaarene — arbejdsmæssigt udgør langt den største Del af Analyserne, selvom Jordbundsundersøgelserne er steget betydeligt siden i Fjor.

For Brændselsanalysernes Vedkommende har Undersøgelserne foruden de sædvanlige Bestemmelser af Vand- og Askeindhold samt Brændværdi tillige omfattet ca. 100 Bestemmelser af Svovlindhold i Brunkul. Paa Gundlag af Brunkulsanalyserne er iøvrigt udarbejdet en Oversigt, der er offentliggjort i Hedeselskabets Tidsskrift Nr. 6 1946.

Forskellige Udvalgsarbejder.

Med det Formaal at gennemgaa den af Kommissionen angaaende Revision af Vandløbslovgivningen afgivne Betænkning og de af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri udarbejdede Forslag til en ny Vandløbslov samt til Lov om Vandløbsretter, hvilke Forslag Ministeriet har oversendt Hedeselskabet til Udtalelse, nedsatte Hedeselskabet den 7. Juni 1945 et Udvalg bestaaende af Afdelingsleder, Civilingeniør J. Parbo (Formand), Afdelingsleder, Civilingeniør C. V. Schledermann Larsen, Distriktsingeniør, cand. polyt. Frode Ebert, Distriktsbestyrer Th. P. Nielen samt Civilingeniør A. Fredborg, hvilket Udvalg den 15. September afgav Betænkning. I Skrivelse af 2. Januar 1946 har Hedeselskabet overfor Ministeriet afgivet en udførlig Udtalelse om de udarbejdede Lovforslag, der jo er af vidtrækkende Betydning for Landbruget.

Det af Hedeselskabet under 1. Maj 1944 nedsatte »Ensilageudvalg« bestaaende af Afdelingslederne J. Parbo (Formand) og C. V. Schledermann Larsen samt Laboratorieførstander Th. Mogensen har i Aaret 1945 fortsat sit Arbejde med at undersøge og efterforske Aarsagerne til, at Afløb fra Ensilagebeholdere foraarsager Tilstopning af de Drænledninger, hvortil Afløbet ledes. En foreløbig Beretning om Udvalgets Arbejde vil snarest blive udarbejdet.

De af dansk Ingeniørforening udarbejdede Forslag til Normer for glasserede Lerrør og for uglasserede, muffeløse Rør har som tidligere omtalt været fremlagt til Kritik i Tiden fra 1. December 1943 til 29. Februar 1944. Efter at de fremkomne Bemærkninger har været behandlet i Normudvalget, har Dansk Ingeniørforenings Hovedbestyrelse i sit Møde den 15. Februar 1945 vedtaget at udgive de reviderede Forslag som henholdsvis »Normer for glasserede Lerrør« og »Normer for uglasserede, muffeløse Lerrør (Drænrør)«. Forslagene blev den 28. Marts 1945 af Dansk Standardiseringsraad godkendt som Dansk Standard DS 402 og DS 403. — Som omtalt i Hedeselskabets Beretning for 1942 lod Hedeselskabet foretage nogle systematiske Maalinger af Drænrør og har derved for Normudvalget tilvejebragt det væsentligste Grundlag for Bestemmelserne i de nu udgivne Normer DS 403.

Landbrugsministeriets Moseudvalg.

Siden Krigens Udbrud i 1939 er der efter de af Hedeselskabet foretagne Opgørelser fremstillet henved 30 Mill. Tons Tørv i Danmarks Moser. Saafernt der regnes med, at der medgaar ca. 7,5 Kubikmeter Tørvemasse til Fremstilling af 1 Ton Tørv, og at den gennemsnitlige Tørvedybde har været ca. 1,5 Meter, *andrager det samlede afgravede Moseareal omkring 15 000 ha eller et Areal som Ærø og Taasinge tilsammen.*

En saa vældig Produktion betyder selvsagt et ret væsentligt Indhug i den Brændselsreserve, som Moserne repræsenterer for vort Land, og den forrykker i nogen Grad Værdien af den omfattende Undersøgelse af alle Landets større Moser, som Hedeselskabet foretog i Mellemkrigsaaarene. Ganske naturligt har Kravet om en fornyet Undersøgelse derfor meldt sig, og paa Foranledning af Foreningen af danske Mosebrugere og Hedeselskabet nedsatte Landbrugsministeriet et Udvalg med den Opgave at fremkomme med en Redegørelse vedrørende den skete Udnyttelse af Moserne i Danmark under den nu afsluttede Verdenskrig samt at udarbejde en Plan for en fornyet systematisk Undersøgelse af alle Landets Moser med Henblik paa en fremtidig Udnyttelse af disse.

Udvalget, der bestaar af Kontorchef C. Th. Holbøll, Fabrikant

Jul. Rasmussen, Direktør Niels Basse og med Konsulent A. Krøigaard som Sekretær, har holdt en Række Møder, og det er Hensigten i inde-



Fransk Bjergfyr underplantet med Ædelgran i Blanding, Bjørslev Plantage.

værende Sommer at foretage Prøveundersøgelse i et eller flere Sogne efter den foreløbige Plan, der er udarbejdet.

Personaleforhold.

Hedeselskabets Personale har i Aaret 1945 gennemsnitlig udgjort ca. 350 Mand, hvortil kommer ca. 95 Mand ved Hedeselskabets flyvende Korps.

Som nævnt allerede paa Aarsmødet i September sidste Aar opnaedes i Sommeren 1945 en væsentlig Forbedring af Personalets Vilkaar i Form af en Forøgelse af de faste med Pensionsret forbundne Stillingers Antal fra 98 til 125. Da Hedeselskabets Tjenestemandslønninger efterhaanden er bragt i Overensstemmelse med tilsvarende Lønninger indenfor Statstjenesten, vil den pr. 1. April i Aar sted-

fundne Forbedring af Statstjenestemændenes Lønvilkaar ogsaa komme Hedeselskabets Tjenestemænd til Gode. Den hertil sigtende Revision af Hedeselskabets Lønregulativ, hvorom der i den allernærmeste Fremtid vil blive optaget Forhandling med de paagældende Ministerier, kan foruden en almindelig Forhøjelse af alle Lønningerne ogsaa antages at komme til at omfatte en særlig Oprykning for enkelte Funktionærer eller Funktionærgrupper under Hensyntagen til de Forbedringer, den ny Tjenestemandslov byder tilsvarende Funktionærgrupper indenfor Statstjenesten.

Da det er af den største Betydning for Opretholdelsen af Hedeselskabets Arbejdsstandard, at Selskabet er i Stand til at byde Personalet tilfredsstillende Løn- og Avancementsforhold, haaber vi, og regner ogsaa med, at de kommende Forhandlinger angaaende disse Forhold vil føre til en yderligere Konsolidering og Forbedring af Forholdene for Hedeselskabets Funktionærer.

I det Aar, der nu er forløbet siden Krigens Afslutning, har Hedeselskabet efter Evne gjort sin Indsats for Landets Genopbygning. Krigens Virkninger og Mangel paa tilstrækkelig Arbejdskraft har paa forskellige Omraader virket hæmmende, men desuagtet er der gjort et meget omfattende produktivt Arbejde til Landets Gavn.

I Tiden, der kommer, maa vi med øget Kraft fortsætte Arbejdet for Nyttiggørelse og Forbedring af Danmarks Jord.

Et saadant Arbejde har Landet i høj Grad Brug for.

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. BIRK ./. Telef. Rødkjærsbro 14

Fører kun \triangle mærkede Varer.

Alle Arter Betonvarer til Afvanding og Kloak føres.

FORLANG TILBUD

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. BIRK ./. Foreløb. Tlf. Rødkjærsbro 14

Fører kun \triangle mærkede Varer.

Alle Arter Betonvarer til Afvanding og Kloak føres.

FORLANG TILBUD

RIBE Brændeovne og Tørveovne

Til indenlandsk Brændsel og Briketter anvendes med størst Fordel vore nye Modeller.

Brochure paa Forlangende

*Henvend Dem til vore
Forhandlere eller til os*



A/S RIBE JERNSTØBERI · RIBE

GRUNDLAGT 1848 · TELEFON 261 & 262

A. Philipsen & Co., Viborg.

Maskinanlæg - Automobiler.

Telefon 173-174.

Elektriske Anlæg.

Vandværksanlæg.

Brunkul
Mergel
Kalk

H. THEUT

VIBORG . Telf. 1560 - 1559

Viborg Byes og Omegns
Sparekasse

Telef. 1400 (3 Lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9-15

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

◆
Kontortid: 9-15

Telefon: 1500

(5 Linier)

Kontor i Karup

Tegn Annonce i

Jydsk Telefonbog

Jydsk Telefon-Aktieselskab
Aarhus

Ellidshøj Kridt- & Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Tlf. Ellidshøj 4 og Aarhus 7312

Fabrikation af Jordbrugskalk
samt Foderkridtmel

Aktieselskabet
Aarhus Privatbank

— stiftet 1871 —

Aarhus: Hovedkontor

København Nygade 1

Aktiekapitalen ca. 17 Mill. Kr.
hæfter til Sikkerh. for alle Indskud

Den sjællandske Bondestands Sparekasse
Vestervoldgade 107 København V

82 Kontorsteder paa Sjælland

ALLE SPAREKASSEFORRETNINGER UDFØRES

AALBORG TAFEL AKVAVIT.



Kloakrør — Landbrugsrør
Monierrør — Spidsbundsør
Mærket Δ 33, leveres overalt

Hovedkontor Tlf. Ringsted 468
Fabrik: Hedehusene, Telef. 18
— Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tømmerhandel A/S

HELLESENS Haandlygte Model 1942
er en stor, stærk, paalidelig Haandlygte

HELLESENS Haandlygte, Model 1942
giver blændende Lys Aar efter Aar med

HELLESENS
verdenskendte Tør-
element

HELLESENS
Haandlygte
Model 1942
I Regn og Blæst
uden at blinke

Absolut farefri i Ga-
rager, Stalde, Pak-
huse og i Hjemmet

Uundværlig i
Jægerhytten



Det gældende Forsikringselskab

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner Forsikring for Genplantningsværdier for Naaletræs-
plantager overalt i Danmark. Indskud een Gang for
alle i Kr. pr. ha, dog ikke under 1 Kr. Aarlig Præmie
pr. ha 20 Øre, dog ikke under 100 Øre. Vedtægter og Ind-
meldelsesblanketter faas ved Henvendelse til
FORENINGENS KONTOR I VIBORG.



TRÆLØSE PR. HERLUFMAGLE — TLF. SKELBY 83
Under Kontrol af Sydøstjyllands Planteavlssudvalg.

Hammerum Herreds
Spare- og Laanekasse

HERNING
Telefon 10 og 314

Østergade 6
Kontortid
10-12,30 og 14,30-17

Røde Drænrør

2" — 12"

Fredenshøj Teglværk

Aabenraa
Telefon 2127

Varde Betonvarefabrik

Vestjysk Trælasthandel

H. KUNØE & AAGE PEDERSEN

VARDE

Tlf. 519 & 520



Landbrugslotteriet.

Største Gevinst Værdi 80,000
Kr. Præmie 10,000 Kr. Ialt
i en Serie 38,000 Gevinster
+ en Præmie. — Tils.
Kr. 1 Million 823,460. —
Trækkes samtidig med
Klasselotteriet.

Hoved-Kollektionen. Fred-
riksberggade 2, København K.

Spedalsø Cementvarefabrik

R. Jensen . Indeh. J. Jensen
Tell. 504 Horsens

Imprægnerede Rør efter
Ingeniørforeningens
Normer. Drænrør i forsk.
Dimens. fra 10-50 cm.

Forlang Tilbud.

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31-33.
Tlf. Viborg 802-803.



Anvend Tørvestrøelse ved Dræning.

På Jorder med fintsandet Undergrund kan en Tilsanding af Drænrørene forebygges ved Anbringelse af et Lag Tørvestrøelse („Hundekød“) omkring Stødfugerne, ligesom Tørvestrøelse med Fordel benyttes ved Dræning i stiv Lerjord. Spørg Hedeselskabet.

Alfa SENNEP

- den pikante



Forlang den hos Deres Købmand

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telefon 4227 - 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11.

Varde Bank

Esbjerg Afdeling

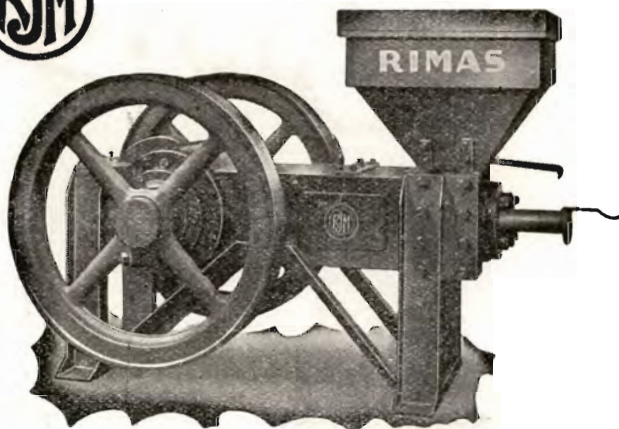
Kongensgade 62
og Fiskerihavnen

SKIVE

DISKONTOBANK

Kontortid 9-12 og 2-5

Filial i Haderup



„RIMAS“ TØRVEPRESSERE
„RIMAS“ ÆLTEVÆRKER
„RIMAS“ FORMTØRVSPRESSER

er uovertrufne i Kvalitet, Driftssikkerhed og Økonomi.
Indgiv Deres Bestilling i god Tid.

**Ringsted Jernstøberi
& Maskinfabrik A/s**

Danatex Træfiberplader

100 % dansk – mod Kulde, Fugt og Lyd

AXEL PRIOR Akts.

Bredgade 33 - Centr. 23
KØBENHAVN K.

A/S L. HAMMERICH & CO.

Grønnegade 57-59 - Tlf. 7050
V. Ringgade - AARHUS

Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring

Tlf. 14350 . Gensidigt Selskab . Reventlowsgade 14 . København V.

Ansvarsforsikring



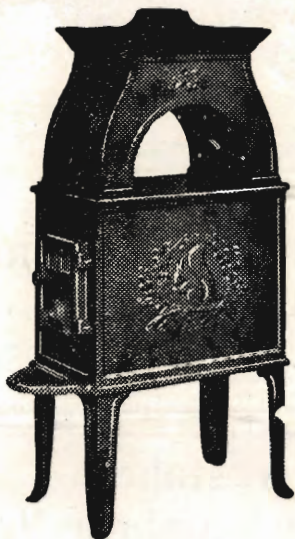
Automobillforsikring

SPRIT



til teknisk Anvendelse.

Marsø Støbegods



BRÆNDEOVNE



BRÆNDEKAMINER



AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KGL. HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, Civilingeniør J. Parbo (Formand),
Afdelingsleder, Skovrider B. Steenstrup og Botaniker N. C. Nielsen,
Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.